

Hakija: XX
Työnantaja: YY Oy,
Keksintö: "Monitoring System"

Lausuntopyynnön sisältö:

Lausuntopyynnössä (1.3.2022) XX pyytää lautakuntaa lausumaan keksinnön taloudellisesta arvosta, kohtuullisen korvauksen määrästä ja siitä, muodostaako keksinnön käyttöönotto ja hyödyntäminen työsuhdekeksintölain 9 §:ssä tarkoitetun olennaisten olosuhteiden muutoksen. Keksintö oli tehty XX:n ollessa ZZ:n Oy:n palveluksessa. YY Oy osti yhtiön vuonna 2013 ja jonka jälkeen yhtiöt sulautuivat ja XX siirtyi YY Oy:n palvelukseen. XX toteaa lausuntopyynnössään, että hän ei ole saanut korvausta keksinnöstä ja esittää arvion keksinnön arvosta ja kohtuullisen korvauksen määrästä.

Vastine:

YY Oy toteaa vastineessaan (22.4.2022), että lautakunnalla ei ole toimivaltaa lausua asiassa, sillä siinä on kyse osapuolten sopimaan yrityskauppaan liittyvästä erimielisyydestä, josta tulisi ratkaista kauppakirjan mukaisesti välimiesmenettelyssä. Lisäksi vastineessa todetaan myös, että lautakunnalla ei ole toimivaltaa työsuhdekeksintölain 9 §:n osalta, koska toimivalta tämän lainkohdan mukaan on vain oikeudella. Jos lautakunta kuitenkin vastoin YY Oy:n näkemystä olisi toimivaltainen ja lausuisi korvauksen määrästä, niin vastineessa todetaan XX:n jo saaneen täyden korvauksen yrityskaupan yhteydessä ja lisäksi kiistetään XX:n arviot keksinnön arvosta määrältään ja perusteeltaan.

Hakija lausuma vastineesta:

Lausumassaan (25.8.2022) XX kiistää YY:n vastineessa esitetyt väitteet lautakunnan toimivallan puuttumisesta. XX:n mukaan yrityskauppasopimuksessa ei ole mainittu keksintökorvauksista eikä niistä ole sovittu XX:ää sitovalla tavalla. XX toteaa, että työsuhdekeksintölain pakottavista säännöksistä ei voi sopimuksin poiketa. XX myös toteaa, että työsuhdekeksintölain 9 §:n säännös ei estä lautakuntaa ottamasta kantaa muuttuneisiin olosuhteisiin. XX katsoo, että työsuhdekeksintölautakunnalla on toimivalta käsitellä asiaa kokonaisuudessaan. Lisäksi XX esittää tarkentavia näkemyksiä keksinnön kohteesta ja korvauksen määrästä.

Työsuhdekeksintölautakunnan lausunto

Asiassa on riidatonta, että kyseessä on työsuhdekeksintölain 1 §:ssä tarkoitettu Suomessa patenttoivissa oleva keksintö ja että XX on toinen keksijöistä. Ennen kuin lautakunta lausuu mahdollisesta kohtuullisen korvauksen määrästä, sen tulee ratkaista kysymys lautakunnan toimivallasta.

Työsuhdekeksintölaki koskee lain 1 §:n mukaan toisen työssä olevan henkilön tekemää keksintöä. Lausuntopyynnön kohteena olevaan keksintöön on haettu patenttia 7.9.2009. Keksimä on tehty XX:n ollessa ZZ Oy:n palveluksessa. Lausuntopyynnössä, sen liitteistä, vastineesta tai hakijan lausumasta ei suoraan ilmene, koska keksintö on tehty tai koska työnantaja on ottanut oikeudet keksintöön. Lausuntopyynnön liitteenä on kuitenkin XX:n ja ZZ Oy:n 31.3.2009 tekemä toimitusjohtajasopimus ja XX on itse lausuntopyynnössään todennut olleensa keksinnön tehdessään toimitusjohtajan asemassa.

Työsuhdekeksintölain osalta ei ole oikeuskäytäntöä siitä, voidaanko lakia soveltaa myös toimitusjohtajaan. Oikeuskirjallisuudessa ja työsuhdekeksintölautakunnan aiemmassa ratkaisukäytännössä (vuonna 2001) on katsottu, että vaikka henkilö olisi työnantajayrityksen osakkeenomistaja, hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, hänen asemansa ei vielä automaattisesti tarkoita sitä, että häntä ei voitaisi pitää työsuhdekeksintölain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuna työntekijänä. Toimitusjohtajan rinnastaminen työntekijään edellyttäisi lautakunnan käsityksen mukaan erityisiä olosuhteita, joita tässä tapauksessa ei ole olemassa.

Osakeyhtiölain (2006) mukaan toimitusjohtaja hoitaa yhtiön hallintoa. Toimitusjohtaja on yksi osakeyhtiön toimielimistä, eikä toimitusjohtaja ole työsuhteessa, joten toimitusjohtajaan ei sovelleta työlaainsäädäntöä. Näin on myös XX:n toimitusjohtajasopimuksessa nimenomaisesti sovittu. Lautakunnalle esitetyn selvityksen mukaan XX ei myöskään ole toimitusjohtajasopimusta solmiessaan sopinut siitä, että hänen tekemiinsä keksintöihin sovellettaisiin työsuhdekeksintölakia, vaikka näin olisi voitu toimitusjohtajasopimuksen mukaan tehdä.

Lausuntopyynnön liitteenä olevista asiakirjosta ilmenee lisäksi se, että toimitusjohtajasopimuksen ohella XX on myös tehnyt osakassopimuksen ZZ Oy:n muiden osakkeenomistajien kanssa.

Työsuhdekeksintölain tarkoitus on suojata heikommassa asemassa olevaa työntekijää suhteessa työnantajaan. Työsuhdekeksintölautakunnan aikaisemmissa lausunnoissa on katsottu (lausunto 2/2015), että omistusosuus yrityksessä voi johtaa siihen, että keksijän ei voida katsoa olleen keksintöjen tekemisen aikaan sillä tavoin heikommassa asemassa, ettei hän olisi voinut valvoa keksintöjä koskevia oikeuksiaan ilman työsuhdekeksintölain tarjoamaa suojaa.

Työsuhdekeksintölain 3 §:n säännöksiä on noudatettava, mikäli muuta ei ole sovittu tai voida katsoa ilmenevän työsuhteesta tahi muista seikoista. XX on sekä toimitusjohtajasopimuksen että osakassopimuksen perusteella ollut asemassa, jossa hänellä on ollut mahdollista valvoa oikeuksiaan, eikä häntä voida rinnastaa työntekijään, joka työskentelee korvausta vastaan työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena.

Tämä perusteella lautakunta katsoo, että lausuntopyynnön kohteena olevaan keksintöön ei sovelleta työsuhdekeksintölakia, eikä lautakunnalla on toimivaltaa lausua asiassa.

XX on myös lausuntopyynnössään todennut, että työsuhdekeksintölaki sisältää pakottavia säännöksiä, joista ei voi sopimuksin poiketa. XX katsoo, että YY Oy:n ja ZZ Oy:n välisestä mm. immateriaalioikeuksien siirtoa koskevassa yrityskauppasopimuksessa ei ole sovittu keksintökorvauksista XX:ää sitovalla tavalla. Kun XX:n tekemään keksintöön lautakunnan näkemyksen mukaan ei sovelleta työsuhdekeksintölakia, ei lautakunta lausu asiasta.

Yleisenä näkökohtana lautakunta kuitenkin toteaa, että työsuhdekeksintölain mukaan keksijällä on oikeus korvaukseen, vaikka ennen keksinnön syntymistä olisi toisin sovittu. Yrityskauppaa koskeva sopimus on kuitenkin tehty tässä tapauksessa keksinnön syntymisen jälkeen.

Kun lautakunta katsoo, että keksintöön ei sovelleta työsuhdekeksintölakia, ei se myöskään lausu muuttuneista olosuhteista. Lautakunnan vakiintunut tulkintakäytäntö kuitenkin on, että toimivalta antaa määräyksiä muuttuneiden olosuhteiden johdosta lain 9 §:n nojalla on vain tuomioistuimella. Lautakunnan lausunnot ovat suosituksia, eivät osapuolia sitovia määräyksiä. Lisäksi muuttuneiden olosuhteiden selvittäminen edellyttäisi käytännössä todistajien kuulemista ja niin saadun näytön arvioimista, mihin lautakuntamenettelyssä ei ole mahdollisuuksia.

Käsitelty lautakunnan kokouksessa 22.5. ja 26.9.2022

Eero Mantere

Puheenjohtaja